

KAAPSE ARGIEFSTUKKE
KAAPSE
PLAKKAATBOEK.

DEEL I (1652-1707).

AFGESKRYF EN PERSKLAAR GEMAAK

DEUR

MEJ. M. K. JEFFREYS, M.A.,
VAN DIE PERSONEEL VAN DIE KAAPSE ARGIEF.

UITGEGEE OP LAS VAN DIE MINISTER VAN BINNELANDSE SAKE, EN ONDER
TOESIG VAN DIE ARGIEFKOMMISSIE.

CAPE TIMES LIMITED,
KAAPSTAD.

1944.

volk van de
schepen mag
geen sterke
dranck aan 't
gemene volk
alhier in de
fortresse
vercoopen

Ende de wijle oock bemercken, niet jegenstaende onse menichmael gedaene interdictie echter evenwel sich veele niet ontsien op volcq hier aen lant, arack ende brandewijn te vercoopen waer in groote schacherije ende uijtsuijperije soude connen worden gepleecht, mitsgaders ingevolge oock geen cleijnne debouche ende ongeregeltheden veroorsaect, soo gelieven d'opperhooffden voo melt vermaent te blijven daer inne soo veel elck op hun schip mogelijck sij te helpen versien, gelijk, tot dien eijnde hier aen lant daermede op laten passen, dat niets in t fort gebracht worden op verbeurte van 't selve ende arbitrale correctie, nevens geboete voor den geweldigher etc. als naer vereijch van saeckem

Ider een sich wijders hebbende te reguleren, nae onse vorige placaten, waer van soo veel voor hun mochte te passe comen extract hier bij gevoecht (1) en benefens desen op elck schip oock gepronunchieert, ende ter behoerlicke plaetse g'affigeert wort, te eijnde sich niemant op ignorantie en soude hebben te verschonen.

(1) EXTRACT UIJT 'T PLACCAET BOUCK VAN 'T FORT DE GOEDE HOOPSE AEN CAPE DE BOA ESPERANCE GEGEGISTREERT ONDER DATO 21 DESEMBER ANNO 1653 :

„Ende sal oock niemant aen boort bescheijden sijnde, sonder voo weten van den Commandeur verschreven hier aen lant mogen vernachten op pene van door den geweldiger in apparentie gebracht, ende maer hondert slaegen gelaerst te worden, waer op den selven geweldiger mede den sijnnen last heeft te letten omme alle ongeregeltheden voor te comen ende die al met consent van sijn scheeps overicheijt off bij noot van quaet weer aen lant quame te vernachten sullen sich aen de wacht van t fort bekent maecten om gelet 't worden, datter s'nachs geen onbehoerlicke heijt met droncken drincken off andersints binnen off buijten 't fort gepleecht en werden ende die sich gelijk voorseid niet aen de wacht bekent maeckende binnen off buyten 't fort door den geweldigher gevonden wort, sal als die sonder consent aen lant verbleven is g'apprehendeert ende gecorrigeert worden mitsgaders uijt crachte deses gehouden sij te betalen $\frac{1}{2}$ realen voor t sluijt gelt aen den geweldiger, des de opperhooffden van de respective Compagnies schepen gelieven vermaent te blijven alle dese onse gestelde ordre ende toesicht mede te doen onderhouden en ons in desen ende alle andere saecken (ten dienste van de Compagnie streckende) te helpen maint[in]eren ende hanthaeven op dat onse heeren meesters hier voor schade bevrijt, ende te meer bevorderd worden de saecken welcke t haren nodigen dienste ende profijt verelichende zijn.” (Sien bl. 10.)

(2) Extract uit Dagregister, 22 Sept. 1654:

„Gingen aen boort onse placcaeten aenplacken, waerinne onder andere de novo wel expresselijck lieten interdiceren, het vercoopen van brandewijn, uyt de schepen aen ons volcq hier aen landt: omme soveel mogelijck alle schacherije voor te comen, met mondelinge belofte aen ydereen, soo wie eenige sagh aen landt comen, dat men deselve voor 't gemeen souden aen slaen ende ten besten geven, mitsgaders den aenbrenger vooraf genieten laten 2 flapcannen van denselven brandewijn, nevens verswijginge van sijn naem, etc.”

12 Oktober. Verbod teen handel met Hottentotte.

Alsoo niet jegenstaende onse geduijrige vermaeningen ende menichmael gedaene interdictien, echter evenwel niemant sich en vercoopen van dese inwoonders doorgaens ende dagelicx te ruijlen soo oock oliphants ende zeekoetanden, renosterhoorn, schiltpadde ende mussejddoppen als elck achter hoecken en winckelen maer krijgen sijn dat voor soo veele jae meer toback en koper als wij wegen d'Edle Compagnie ordinaris voor heele schaepen geven sulcx dat d'Compagnies handel van vee daerdoor schandelick ende troulooslijck sijn sijn, ende tot niet gemaect wort alsoo de inwoonders voor gemelte lomperijen cunnende koper ende toback krijgen, noijt sijn schaepe ofte koebeest willen aenbrengen, sulcx van tijt tot tijt meer ende meer bemercken, Soo is t dat wij om redenen voorzeid d'hoochste sijnde genootdruct daer inne te versien, bij desen wel expresselijck verbieden soo wel hooge als leege wie 't oock soude sijn sijn wesen, na desen een eij off schiltpadts dop vis crefften, oliphants ende zeekoetanden ofte ijets ter werelt wat ende hoe het oock mach sijn te ruijlen handelen, ofte andersints van de inwoonders aen te nemen 't sij directelijck off indirectelijck hier in de baeij Saldanha ofte 't eenich plaetse die onder ons gebiet staen, op pene van soo wie desen in eeniger deele op 't alder minste maer comt te overtreden, sodanigen persoon niet alleen sal worden gestraft maer directalick nemaer oock eenige officie hebbende daer van gedeporeert ende soo danich in sijnne maentgelden gemulctteert worden, ende de gewichticheijt van de saecke vereijcht benefens een bannisment van 12 maenden op d'Eijlanden sonder gagie voor d'Edle Compagnie dienst te doen ende op dat dit placcaet des te beter mochte naegecomen ende de contraventeurs achterhaelt worden wort een ijder wie het oock is bij desen belooft 2 rijcxdaelders te elcken reijse die ijmant weet aen te brengen, welcke eenige eij off schiltpadts doppen heeft geruijlt ofte van de inwoonders aangenomen, ende een schipper coopman adsistent ofte stuijрман sijn ende t elcken male 6 rijcxdaelders boven de straffe daer toe noch gestelt, ende sal den aenbrengers naeme oock verswegen worden, wordende derhalven den geweldigher deser fortresse wel expresselijck gelast, daer insonderheijt op te letten, met belofte dat voor 't aenbrengen de selve premie als voren sal genieten, edoch ter contrarie vernomende wordende eenige composite off oochluijckinge in desen, sal den selven ende andere oock met gelijcke straffe gestraft worden als den contraventeur, alsoo wij sulcx ten dienste van de Compagnie alsoo nodich bevinden te behoorn.

Ende op dat niemant exceptie van ignorantie en pretendere soo hebben desen in t openbaer alle den volcke voor laten lesen, ende ter behoerlicke plaetse doen aenplacken.

niet van de
Hottentoots te
ruijlen t zij
directelijck off
indirectelijck
hier off in de
baej Saldanha.

gecasseert sullen de selve oock in geenderhande maniere van andere vrijelijden gehuijrt ofte aengenomen mogen worden, maer in 't overdoen van hun dienaers aen andere binnen tijts haeres verbants met malkanderen verdragende gehouden wesen 't selve voor twee Raedts persoonen te laten geschieden namentlick een van d'Edele Compagnie ende een van de vrijelijden neffens den secretaris van den Raedt deses forts op dat alles nae behooren ende wettelick toegeaen, die dan ter contrarie deses bevonden wort gedaen te hebben sal verbeuren de boete boven gemelt soo wel den knecht die sonder consent sich verhuijrt heeft, off te van sijn meester als boven gecasseert is als den huij[r]der van de selve, ende dat soo dickwils sijlijden daer over bekeurt sullen worden. Sullende oock geenige sodanige vrijelijden onwillige ende tegenstrevige dienaers eenige de minste heul ofte aenhoudinge bij d'Edele Compagnie vinden, ofte in dienst weder aengenomen worden, nochte oock ijmant van Compagnies dienaers, alsoo weijnich als de vrijelijden eenige huijs vestinge aen de selve mogen geven, langer als een nacht, nae 't welcke de huijs vesters gehouden sullen wesen soodanige knecht off dienaar den fiscael aen te geven, omme denselven sijn behoorlicker correctie te laten ontfangen, alsoo sulx verstaen wort ten meesten dienste van d'Edele Compagnie ende der vrijelijden gemeenen besten te behoren.

1658.

8 *Januarie.*⁽¹⁾—*Insake die Saldanhavaarders Jurrien Jansz. van Amsterdam en Gerrit Harmansz van deventer.*

Alsoo Jurrien Jansz. van Amsterdam ende gerrit Harmansz. van deventer borgers ende inwoonders alhier aen cabo de boa Esperance met haer sloep genaemt *Peguijn* voornemens blijven uijt dese taeffelbaj te vertrecken nae t dassen, ende alle andere

⁽¹⁾ Geen melding van hierdie vaarders in Resoluties nie; vir die voorwaardes sien Dagregister 7 Jan. 1658:

„Op dato sijn de vrijelijden, die haer op d'eylanden ende bay van Saldanha meenen te erneeren, met vissen ende traenbranderijen etc. derwaerts voor d'eerste mael t' seyl gegaen met de oude cleyne sloep *Peguijn*, haer ten dien eynde met seyl ende treyl vercocht, omme daarmede over ende weder te varen, op dese navolgende conditien, dat se al haer gedrooghde vis ende eyeren etc. onder de burgers ende aencomende schepen sullen mogen vercoopen soo duyr als se kunnen; maer meerder cunnende becomen, sullen se de gedrooghde vis d'Edele Compagnie moeten leveren tot spijsinge deses guarnisoens offte voor de schepen voor 5 gulden 't hondert pondt ende den traen à 8 gulden 't half aem, mitsgaders voorts gehouden blijven, gelijk andere vrijelijden, al de renostershoorns ende oliphants-tanden, die se mochten comen ergens in de voorseide Saldanhabay te handelen, mede aen d'Edele Compagnie te leveren ten prijse daertoe gestelt, blijvende wijders verbonden voor 20 jaren hier in vrijdom haer te erneren en subject, alles gelijk d'andre vrijelijden ende oock gebeneficiert met alle deselve privilegien etc. achttervolgens de vrijbrieven, haer ten dien eynde verleendt.”

landen tot erneren, met traenbranden, visserije, ende geper-handen coophandel met d'inwoonders etc., ende sulcx alles van de haelen ende alhier over te brengen, tot gerief van de Edele Compagnie ende vorderen vrijborgers alhier woonachtich ende wij deselve instantelick versocht wordende om haer onse passe vrijgeleijde te verleenen Soo is t dat wij sulcx niet hebben mogen nochte willen weijgeren, maer bij desen gaerne toegestaan sullen alle Commandeurs, coopliden, Schippers ende minder schepelingen hebbende over de respectie vlooten ende schepen der voornichde nederlantse g'octroijeerde oostindische Compagnie die Jurrien Jansz. ende gerrit harmansz mochten in zee ofte over comen te rencontreren gerecommandeert, ende op 't hoogsten mocht blijven haer in hunne voorgenomen reijse gins ende verom vrij ende vranck te laten passeren, ende des nodich sijn ende, de behulpende hant te bieden, soo veel buijten vercortinge van voljagie ende exploit ofte prejuditie van de Edele Compagnie mogens blijven te doen.

Januarie.—*Instruksies vir die Saldanhavaarders, Jurrien Jansz. van Amsterdam, Gerrit Harmansz. van Deventer en Thomas Christoffel Muller.*

Alsoo thoonder deses, Jurrien Jansz. van Amsterdam, Gerrit Harmansz. van Deventer, ende Thomas Christoffel Muller alle vrijelijden alhier aen de Caep van Compagnies wegen sijn toegestaan mogens bewoonen bevaren ende trafficqueren alle d'eijlanden in de buijten de baj van Saldanha tot de noorthoek van deselve eijlands, omme haer aldaer 't erneren, met vissen, traenbranderije ende alderhande coophandel met d'inwoonders deser gemelte Caep te sodanich vorders als sij te raden mogen worden volgens de vrijbrieven ende passe van vrijgeleijde haer daer van gepasseert, ende om voor te coomen dat sij luiden in haere saecke niet mochte worden belet ofte eenich sints g'intresseert, soo wort bij desen alle eijlanden ygelick die van Compagnies wegen bij haere ofte haere posten met Compagnies ende andere schepen mochten comen ende te landen, gewaerschout de selve geenich overlant te doen, nochte op die eijlanden eenige vogels, robben, ende ander wilt te verjaegen, oft te eenige schade te bewercken, op verbeurte van vergoedinge, te verhalen aen alle sulcke persoonen die de gemelte vrijborgers eenich hinder ofte overlant sullen aengedaen hebben, maer sullen Compagnies schepen in goede ordre aldaer waeter mogens haelen, ende wijders soo danige accommodatie van groente ende verversinge voor niet verstreckt worden als deselve soude verstreckt hebben, namentlick sulcke groente als de eijlanden uijt de natuij van selfs sijn gevende: maer die de voorseide vrijelijden met haeren arbeit aen planten, moeten betaelen als oock de vogels ende eijeren die haer van selve verstreckt ende voor haer opgevangen

Vrije passbrieven
voor d'saldan-
hanha
vaarders

Op d'Eijlanden
in en buijten
de baj
Saldanha geen
Robben en
Vogels te
verjagen.

d'Edele Compagnie ende andre vrije luyden 3 stucx ontlopen, al 28 stucx slaven ende slavinnen, dat een stercq tropjen begint te worden, ende te duchten is haer ergens onthouden, daer se hun weten te vergaderen ende apparent wel al te malen van bekent sijnde, haren loop na toe sullen nemen ende soecken stercq te maecken, van welcq volcq (slimmer, stouter, veel dapperder ende oocq courageuser als dese Hottentoots wesende) d'Edele Compagnie mettertuyt door voorteelinge aenwassende, wel vrij ander overlast als van dese lants natie mochte te vresen hebben, bij soo verre daerinne niet tijdelijcq werde voorsien. — Soo is, gemerkt de Hottentoots (soo se haer altyt houden ende voorgeven) doch schroomachtich voor de slaven sijn, ende haer niet wel derven aendoen, na overlegh van saecken tot voorcominge van 't vorder weghlopen ende Compagnies daerdoor lijdende groote schade, als alle andre gevreesd wordende onheylen meer, goetgevonden door den smith hoe eer hoe liever ende voor alle ander wercq ten eersten kettinghs genoegh te laten maecken, om alle der Compagnies slaven (manspersoonen wesende) daerin te clincken, behalven eenige heele oude sieckelijcke mannen ende vrouwen oftte slavinnen ende cleyne jongens, ende sulcx oocq den vrije luyden allomme mede toe te staen, die het versoecken, ten eynde ons noch haer geen meeren comen te ontloopen. Item oocq dat men met cloecke lopers ende soldaten alle debvoiren sal aenwenden om altoos ten minsten die laest weghgelopen sijn, mogelijcq wesende, noch wederom te becomen.

4 September.—*Insake ruilhandel van vryburgers met inboorlinge.*

Alsoo gepresumeert wordt dat de vryeluyden de oliphants tanden Renosters ende struijsveeren (hier weynich genoch vallende ende dierhalven op hoope van aen grooter quantité te geraecken haer voor deesen toegestaen te ruijlen onder die conditie om deselve aen niemant anders als d'Edele Compagnie te leveren voor wel 4 mael soo veel alsse haer kosten.

interdictie van
oliphants
tanden
renosterhoorns
en struijs-
veeren.

Evenwel onder den duijn aen 't volcq van de aencomende scheepen ende andere vercoopen ende achter de hant houden. Soo is 't dat wij tot voorcominge van sulcx de vryeluyden bij desen allomme de ruylinghe voorzeid wel expresselijck interdiceren ende verbieden verstaende soo veel aen gaet d'olijphants tanden renosters hoorens struijsveeren, ende wes meer d'Edele Compagnie dienstigh mochte sijn, directelijck oft indirectelijck, ende onder wat pretext het oock mochte wesen, maer ijts van dien t'haeren huijsen door de hottentoots gebracht wordende, sullen gehouden wesen t'selve na t'fort te stuijren om al daer voor d'Edele Compagnie bemachtigt te worden op pene van 20 realen van 8'en soo dickmaels ijmant hier tegen sal hebben gepexeert, t appliceeren naer uso: doch wegen andere cleijnicheeden als schildt padjes struijs-

oppen melck ende diergelycke daer onder niet begreepen, soo hoe het onse heeren meesters uijt t vaderlant niet anders comen t'ordonneeren.

15/15 September.—*Insake veehandel tussen vryburgers en Hottentotte.*

Alsoo de vryeluyden den veehandel met dese lants Inwoonders den 4 maj verleden door ordre van d'Edele Heeren meesters uijt t vaderlant bij plaeccaet is verboden des niet jegenstaende sommige onder den duijn deselve noch al soecken te drijven, jae noch erger zij selfs siecken ende schorffde schapen ruijlen te keke bij d'Edele Compagnie niet aengenomen maer te rugh worden ende door de hottentoots niet cunnende levendigh weder t' huijs brengen, aen de vryeluyden huijsen weten quyt te worden voor wel 10 mael soo veel als de beste ende gesontste schapen waerdich sijn tot groote schade en hinder in Compagnies handel voorzeid, Soo is 't dat de vryeborgers, bij desen nochmael worden gewaerschout hun daer van te onthouden ende voornamelijck van geslacht vee te ruijlen directelijck ofte indirectelijck, ende onder wat pretext het soude mogen weesen, op penne van 6 realen van 8'en te verbeuren soo dickwils ijmant sal bevonden worden hier tegen gedaen te hebben.

nader verbot
Aan vee handel
dat geen
schurftige en
sleke schapen,
die d' Com-
pagnie
refuseert te
ruijlen, van
d'hottentooten
mogen
handelen.

20 September/1 Oktober.—*Insake die vermeerdering van varke en beskerming van tuine.*

Gesien dat zedert de verckens altemael aen vryeluyden ende particulieren sijn uytgegeven ende vercocht om bij haer buijten Compagnies kosten aengefoct te worden etc. seer hebben beginnen te vermenichvulden, mitsgaders oock gemerckt om mogelijck te wesen alle deselve jongh ende out conform onse beraemde order van den 26 Julij passato met heckens om den hals te laten loopen vermits tot schade als is geblecken, eenige daer door tot verachtinge van den aenteelt wederom sijn om den hals geraeckt, behaelven dat sulcx den vercken houders oock groote moeyten is verordeckende ende voornamentlijck geen cleijne onkosten in t' betaalen van t' schut gelt conform onse resolutie in dato voorzeid daer op gestelt.

placcat van
wegen den aen-
fock van de
verkens.

Item oock gesien dat het sommige te veel moeyten is om nae d'ordre in dito resolutie vervaet hare thuijnnen met goede stercke dicke heggens te beheijnen ende selfs haere verckens uijt hun ruijgen open thuijnen niet hebbende cunnen houden deselve daeromme als oocq om van die moeyten ontslagen te zijn aen andere weder hebben vercocht na dat se al vóoren gepreviligeert sijn geweest de eerste ende beste uijt alle den hoop uyt te kiessen, ende welcke luyden noch wel stoutelijck derven (tegen den Commandeur selfs) seggen nu se haere verckens hebben vercocht andere haere

eenige andere Eetwaren hebben kunnen te koop krijgen: maar zijn dus lange gewent geweest alsulcke behoefte buiten op het lant onder de vrijeluiden te zoeken, daaruit dan dickwils is comen te ontstaan, dat sommige ongebonden gasten onder schijn van dit off dat te sullen coopen aen 't *debaucheren* geraact, en in veele dagen niet eens weder ten voorschijn gecomen zijn;

Omme nu eens sulck geduirigh uijtlopen en vagabonderen te doen ophouden, hebben wij in 't begin van dese maant met onse borger raden tot eijgen voordeel deser vrijingesetenen en groot gerieff van 't gemeen, order beraemt dat voortaan alle saturdayen vars geslacht vee mitsgaders varse en gedroochde vis sal op den nieuwen Marcktplaats off passer alhier gebracht, en aan een ijder die des begeert, met cleijn gewicht vercocht worden, als mede diverse soort thuijn vruchten, melck, boter, eijeren, wilt gevogelte, en ander *menulentien* alles tot soodanigen prijsen, als hier onder duijdelijk uijtgedrukt staath, te weten.

VARSCH VLEIJS.

Voor 't pont osse, koeije, off kalfvleijs ..	sware stuijvers,	2:—
Voor 't lb. schapen vleijs	" "	3:—
Varcken vleijs	" "	4:—
hartebeesten	} vleijs 't pont	2:—
Elant off		
Wildevarkens		
Renoster off		
Zeekoeije	} vleijs 't pont	1:—

GESCHOOTE WILT.

Een Steenbockje 2 lichte guldens off ..	sware dubbeltjes,	16:—
Een haes	" "	8:—
een stekelvarken	" "	10:—
een das	" "	5:—

WILT GEVOGELTE.

Een wilde gans sal moeten gelden, ..	sware stuijvers,	6:—
een bergeent	" "	6:—
een gemeene Eent	" "	4:—
een wilde Pauw	" "	12:—
een Cor off ourhaan	" "	5:—
Teelingen, phasanten, padrijsen, duijven, quartels Snippen & a na discretie.		

VISCH.

Voor 3 lb. varse vis met grom	sware stuijvers,	1:—
Voor 3 lb. gesoute visch, ...	" "	2:—
Voor 1 lb. gedroogde vis	" "	1:—

THUIJNVRUCHTEN.

Meloenen en waterlemoenen rijp ende ten minsten een lb. ijder swaer wesende sal moeten gelden, ...	sware stuijvers,	1:—
gesloote Coolen van d'aldergrootste	" "	2:—
die wat cleijnder vallen	" "	1:—
geele witte en roode wortelen de bos van 25 stux volwassen	" "	2:—
rapen de bos mede van 25 stux	" "	2:—

Alle andere aertvruchten fine off groove moescruijden van petercelij, salade, loocq ajuijn & a na advenant.

CAEPS ZUIJVEL.

Soetemelck 't mengen voor	sware stuijvers,	4:—
Karnemelck 't do.	" "	2:—
Varsche booter 't lb. voor	" "	12:—
Schapekaas 't lb. voor	" "	8:—

EIJEREN.

hoender, ganse, eenden, off kivits eijeren 't stucq, ...	sware stuijvers,	1:—
Peguins eijeren twee voor	" "	1:—
Meuwen, duijckers, en diergelijcken ten minsten vier voor	" "	1:—

Ende ten aansien wij onlanghs geleden hebben bevonden dat eenige vrijeluiden hier aen 't fort wonende, stoutelijck gewelijert hebben, met haer soute visch en groente op den passer te comen, niet jegenstaande desulcke is aengeboden geweest, en nochmaals bij desen aen presenteren, dat wij soodanige eetwaren door ijmant anders voor niet met allen (bij aldien den eijgenaer sulcx selfs niet affwachten kan) sullen vercopen, en een ijder zijn gelt daar voor thujs brengen laten; maar zijlieden dese aengeboden vrijwillich dienstbaerheijt echter verwerpde, hebben alles doch meest vis en groente in haer huijsen na eijgen goetduncken aen onse arbeijts volcq, en soldaten dat meest arme nieuweligen zijn, ten duirsten vercocht en daarmede geen cleijne schraperije gedreven, Soo is t dat als nu dese ongeregeltheijt bij ons wat nader ingesien en overwogen wesende, gantsch nootzakelijck g'acht hebben dese morscherije in particuliere huijsen 't eenemaal af te schaffen, ende daerentegen gantsch ernstigh te verbieden, dat sich voortaan niemant van dese vrije ingesetene voornamentlijck die hier aen 't fort wonen meer onderwinden sal, eenigh geslacht vee, noch varse off gesoute visch, noch groente, melck, boter, off diergelijcke in zijn eijgen huijs off uijt zijn vaartuijgen te vercopen, onder wat protext het oock soude mogen wesen, maar sal een ijder gehouden zijn, 't geen hij over heeft en vercopen can, alle weecken ten minsten tweemaal te weten des saturdayen en woensdayen off soo dickmaals

't voornoemde mag particulier in de huijsen niet vercocht werden op nevenstaande boete

hartebeesten, Elanden, hinden, voegelstruijsen Rebocken, haesen, patrijsen off ander gevogelte te schieten vangen off verjagen maer blijvende voorzeide vrijeluiden eenelijck ingewillight en geconsenteert (op bekomene licentie van den Edele Commandeur de wagt passerende) Renosters en Zeekoeijen en ander dienaengaende groff wilt te schieten, alsoo onse Heeren en Meesters, uijt et patria ons hebben gelieven winthonden herwaerts te senden omme daermede en alsoo de Jacht voor d'Edele Compagnie alleen veijl en open houdende, de aenkomende heeren en vrienden daer van te kunnen dienen; Edoch ijmant 't zij Compagnies dienaer off vrijman absolute ordre en consent van den Commandeur tot et schieten van eenige hartebeesten, Rebocken, hasen, patrijsen als ander gevogelte g'obtineert en eenige van dien geschooten off gevangen hebbende, sullen gehouden wesen 't selve alsdan alvorens aan gemelte Commandeur te presenteren, om daer over bij zijn Edele gedisponeert te worden t zij op de passer, conform de placaten daer over gemaect ter gestelder prijsen te vercoopen off soodanigh als sijn Edele alsdan te raden werden mochte, alles op pene en straffe als voorzeid.

Ende gemerckt bij 't vertreck van Compagnies schepen tot ons leetwesen comen te zien dat al weder eenige van der selver besettingen haer schip vertrekkende hier staen blijven die dan buijten bij dese lantbouwers en borgers haer tijt hebben overgeseten, en van ditto vrijeluiden tot hunne particuliere proffijt werden opgehouden, en om dat insgelijcx te verhoeden, soo wort ijder een gewaerschout (niemant uijtgesondert) nae desen geen Compagnies dienaers op te houden, onder wat schijn het soude moogen zijn nemaer deselve althoos 't vertreck van haer schip te recomanderen en hun alsoo sonder deselve op te houden naer haer schepen te wijsen, op pene van sulcke straffe als voorzeide persoonen (die alsoo staen blijven) achtervolgens de Statuten van India, subject en onderworpen zijn.⁽¹⁾

⁽¹⁾ Volgens Indiese plakkaat van 15 Julie 1630:

Tot tegengang van een en ander werd dit plakkaat uitgevaardigd, waarbij als straffen werden bedreigd:

- (1) Tegen zettters, tappers, ophouders en admitteerders na 5 uur 's avonds:

Voor de eerste maal, eene boete van 10 realen van achten.
Voor de tweede " " " " 20 " " " "
Voor de derde " " " " 50 " " " "

Als mede verbeurte van het regt „herberghe, tapperye, cost gangers ofte eenige gelagen te mogen setten“.

- (2) Tegen de verbergers, „weert ende weerdiane, ofte huysheer ende huysvrouw“, straf aan den lyve „naer exigentie van saecken“.

(Van der Chys, Deel I, bl. 251.)

1669.

27 Julie.—Aanvulling van plakkaat van 3 October 1667.⁽¹⁾

25 Oktober.—Plakkaat nopens „goede maanden“.⁽²⁾

8 November.—Vernuwing van die plakkaat vir die beskerming van die tuin behorende aan die Kompanjie.

UITTREKSEL UIT DAGREGISTER, 8 NOVEMBER 1669.

Overmits by 't aanwesen van voorseide scheepen oogenschynlyck is gebleken, dat haar sommige stoute en ongehoorsame gasten van derselver besettingen niet ontsien hebben, 's Compagnies tuyn te beklimmen, en de selve van de vrugten en gewassen te beroven, dierwegen hebben seer nodigh g'acht, 't placcaat op dat point voor desen beraemt, op de voorgenoemde scheepen aff te kondigen, ende aan de masten tot waarschouwinge van een yder sikh voor sulcke schenderije te wachten te affgeren; zynde in gevolge den luytenant nevens een onser adsisenten, om 't selve aff te lesen, naar boort gesonden.⁽³⁾

11/12 Desember.—Verbod teen die verkoop van sterke drank aan slawe of Hollentotte.

DOEN TE WETEN.

Alsoo wij tot leetwesen komen gewaar te worden, dat veele deser Ingesetene starcken dranck vercoopende, gants tegens onse goede ordre, haer niet en ontsien, nochte schaemen, S'Compagnies als particuliere slaeven, en slaefinnen, niet alleen starcken dranck, van Brandewijn, arack, & a, wanneer daar om komen, ende volgen laten, maar de selve absoluijt tot het drincken cессie, en plaats in hunne huijse verlenen; gevende zijluiden gemelte lijffeiigenen, daar door sodanige aanleijdinge, tot die debouche, dat de selve buijten 't versuijmen van hunne tijt, eijndelijck droncken sijnde,

aan de slaven
off slaefinnen
geen sterke
drank te laten
volgen off
sessie in hare
huijsen te
geven.

⁽¹⁾ Sien bl. 103.

⁽²⁾ UITTREKSEL UIT DAGREGISTER, 25 OKT. 1669.

„Hebben des middaghs 't placcaet twelck ordinarie voor 't uytreyken der goede maanden wert affgelesen, onder behoerlycke cleppen der klokken gerenoveert, ingevolge, des agtermiddaghs met 'et uytdelen een begin gemaect.“ Sien plakkaat 30 Julie 1667, bl. 101.

⁽³⁾ Van 'n verbatim kopie: oorspronklike ontbrek.

gestraft werden tot welcken eijnde 't allen tijde des begeert sijnde sulle gehouden wesen van hare ingekoghte schaapen behoorlick aenwijsinghe te doen ende op dat men tot beter kennisse van sodanighe vuijle en snode diverije soude mogen komen soo hebben goetgevonden een premie te stellen van vijftigh guldens voor den gene dewelcke sodanighe diverije met behoorlick bewijs sal weten aen te brengen en dat des niet jegenstaende de aenbrengers naem sal gesecreteert en versweghen blijven, ende dat oocq niet jegenstaende daar selfs mede aen handadigh moghte wesen, daarenboven van sijne verdiende straffe sal gepardonneert werden welcke premie soo 't uijt der borghers schapen ontstaat bij deselve sullen voldaan ende soo 't uijt 's Compagnies schapen bestaat insgelijcx in contant uijt 's Compagnies cassa sal betaalt werden.

19 September.⁽¹⁾—*Vernuwing van die gewone plakkaat vir skepe by hul aankoms.*

24 September/15 Oktober.—*Verbod teen die lewering van gewere, kruid of lood aan Hottentotte.⁽²⁾*

Alsoo wij t'onser groot misnoeghen over wijnighe dagen ervaren hebben soo van 's Compagnies vrije wiltschuts als eenigher deser vrije ingesetenen die haar generende sijn met consent van de overighijt deser residentie tot sustentatie van haar als tot gerief van een ander met sekoeijen en ander grof wilt wijt en sijt te gaan schieten, hoe dat sijluiden vernomen hadden dat twee Hottentots de eene van Captijn Kuijper en d'ander soncqua met dito coraal met schiet geweer in 't lant waren onthoudende, en niet alleen met het op schiten van gesijde wilt, de Edele Compagnie als gesijde wiltschuts mitsgaders de vrije ingeseten alhier groote afbreucke quame te doen, maar oocq 't selve wilt door haar dagelicx kruisen en lopen sodanigh te verjagen schouw en bangh te maken dat et selve naulicx als vooren kunnen onder schoot krijgen en na advenant van dat animaal soo veel te bekomen dat hare onkosten kunnen goet maken behalven dat daar en boven sodanighe toghten in 't lant niet sonder geringhe moeijte, nogh oocq sonder pericul van 't wreet woedent wilt is, en vermits bij nader ervaringhe gesijde schietgeweer is bestaande in twee snaphanen, volgens bericht souden bekomen sijn van de vrijwilt schut Hubert Marinus, nu jonghst van de leeu gebeeten en in t hospitaal van de wonde gestorven en den anderen van den vrijman Jan Bijts over begane manslagh alhier geharquebeseert soo en kan de Edele Compagnie omtrent die afwesende twee personen, haar onbeoorlick bedrijf haar ooghwith om te straffen niet berijcken, nogh omtrent die daarin verder prossederen; ende aengesien voor sekeren vasthouden dat vele hun nogh niet ontsien

⁽¹⁾ Sien Dagregister. Vernu 23 Feb. 1678

⁽²⁾ Sien Dagregister 24 Sept. 1677.

ofte schroomen van tijt tot tijt onse stricke ordre en regulementen daar tegens so menighmalen beraemt, en ijdereen voorgehouden inpertinentlick en seer veraghtelick te violeren en te overtreden, soo WERT NOGH MAELS op nieu voor alle de tegenwoordighe onder dit gebiet sorteren soo 's Compagnies dinaren als vrijluiden (nimant uijtgesondert) wel expresselick gelast alle 't selve tot merckelicke prejuditie der Edele Compagnie en vrijluiden en namaals wel tot onderganch en ruijne van alle souden konne strecken daardoor in sodanighe ongelegentheijt comen te vervallen dat geen inwoonder indien dese swarten, met ons geweer gewapent sijnde, soude konnen seker sijn en lever gene deser Hottentots natie eenigh schiet of ander geweer of eenighe de minste adsistentie van kruijt en loot hoedanigh het genoemt magh wesen, meer te laten toecoomen veel min kruijt en loot te lenen, of op indirecte wijze te veralieneren 't zij onder wat pretext of hoedanigen schijn het oocq moght sijn op pene van die daar over sal werden aghterhaalt aen den lijve ende leven te sullen werden gestraft, ofte hoedanigh als bij diverse placaten bevoorens sij gestatueert alsoo wij sulcx ten meesten dienst der Edele Compagnie en tot welstant van dese colonie sodanigh bevinden te behooren.

3 November.—*Nopens handel met garnisoensvolk.*

9 November/30 Desember.—*Verbod teen veeruil en handel met die Hottentotte.*

Alsoo wij 't onser bijzonder ongenoegen ervaren hebben hoe geruijmen tijt aghterwarts, eenighe winstgirighe borgers hun niet ontsien nogh schroomen in vilipendie en klijnaghtingh van alle voorgaende geemaneerde ordres en placaten den veehandel en 't ruijlen van rijnosters hoorns, eliphants tanden, als struijs veeren en alderhande slagh van vellen met deese lants inwoonders niet alleen onder den duim maar selfs in t openbaar, wanneer de Edele Compagnie in t lant besigh is om te ruijlen, niet ontsien van dese inlandse naatie hottentots voor haare coopmanschappen dogh voornamentlick voor tabacq eenigh vee en andre goederen te ruijlen en gemelte hottentots daar voor seer excessijf meer tabacq te presenteren als d'Edele Compagnie gewoon is haar daar voor te geven jaa voor een vel eliphants tant en diergelijcke meer te geven als d'Edele Compagnie gewoon is voor 3 a 4 schaapen gelijk nogh jonghst in de ruijlingh met de Hessequas en Soeswas tot ons groot leetwesen sijn komen te ervaaren en gevolglick de gemelte natie door soodanigen middel van met d'Edele Compagnie te handelen af te lijden en tot haar te trecken en alsoo 's Compagnies wettighe voordeelen te onderkruipen, en daar door een duijrt in t lant te brengen gelijk wij tot ons groot ongenoegen moeten seggen de smerte reets daar van niet dan alteveel te gevoelen, en derhalven hoognodigh tijdigh daarin diende te werden voorsien soo is t dat

wij tot voorcominghe van sodanighe ongeoorlofde middelen een ijgelick deser vrije ingesetenen en 'S Compagnies dinaren interdiseeren en verbiden gelijk interdiseeren en verbiden bij deesen dat genighe derselver met eenighe coopmanschappen voornamentlijk met tabacq its het minste sullen hebben in te ruijlen wel verstaende 't ruijlen van runderbeesten en schaapen op pene van lijfstraffe mitsgaders rijnosters hoorns, eliphants tanden struijs veeren, tijger boscat of eenighe ander pelterijen en wes meer t sij directelick nogh indirectelick onder hoedanigen schijn off pretext het oocq soude mogen weesen, maar ijts van de voorenstaende goederen t haaren huijse door de Hottentots gebraght werdende sullen gehouden weesen naa 't fort 't selve te brenghen om aldaar ten behoeve van de Edele Compagnie door den coopman off die daartoe van sijn Edele sal sijn gestelt ingeruijlt te werden dogh ingevalle de Edele Compagnie die goederen niet benodight is sullen deselve door den coopman voornoemt sonder winst en na discretie werden overgelaaten en weder ter hant gestelt aen die gene die deselve sal aenbrenghen als eerlick geschiedende op dat de marckt niet sal verduren, sullende 't opperhoofft in Hottentots Hollant ende vrije Saldania-baaij vaarders alwaar wel 't meeste vandaan komt aldaar in looco als den coopman alhier tot het inruijlen van voorseide goederen allen geprevilegeert sijn die dan even op deselve wijze met de vrijluiden en 'S Compagnies dinaren in t uijtkeeren sullen hebben te handelen als den coopman alhier op pene die hier over aghterhaalt werden 't elckens te verbeuren een pecuenele amende van 20 rijxdaalders en arbitrale correctie na exigentie van saecken soo werden mede op pene voorseid de leerberijders wel expresselick gelast en g'interdiceert sonder expres consent voor nimant deser vrije ingesetenen en 'S Compagnies dinaren eenighe vellen te mogen berijden, werdende alle ende een ijgelick gelast onse gereguleerde ordre prompt na te komen om van schade en straffe bevrijt te blijven en op dat dese onse ordre te beter magh werden agtervolght soo wert den fiscaal deses gouvernements mits desen ernstigh g'ordonneert op de contraventeurs goet reguart te nemen en doen nemen, alsoo sulcx ten dienst van de Edele Compagnie sodanigh bevinden te behoren.

9 November/30 Desember.—*Verbod teen handel met Hottentotte, of die slag van beeste.*

Alsoo wij dagelicks bespeuren dat veele deeser ingesetenen oock eenighe van 's Compagnies dinaren hun niet ontsien nogh schromen in vilipendie van alle voorgaende g'emaneeerde ordres en placaten de schaapen van de hier om even geleegeen coralen der caapse Hottentots als andere gants lelick ter sluijck voor een wijnigh taback af te ruijlen tot groot nadeel en mercklicke intrest der Edele Compagnie en deselve dan naar haar welgevallen geruijlt hebbende en niet

wetende bedecktelick genoegh binnen 't fort ofte haare woningh te krijgen, te dier plaatse waar deselve sijn, door sodanighe sinisterlicke practijcque te slaghten 't ingewant ende vaghten te begraven, en 't vlees bedecktelick in sacken, als off eenighe andre gepermitterde goederen draegen 't haarder gedistioneerde plaatse te vervoeren welcke ongeoorlofde gangen tot voorcominghe van verdre inwortelingh wij na genomen resumtie, ten dienst der Edele Compagnie ten alderhoogsten nodigh hebben geoordeelt 't enemael uijt te roeijen, soo is t dat wij om daartegen te versien eenigelick deser vrije ingesetenen als mede 's Compagnies dinaren nimant uijtgesondert bij desen stricktelick interdiseeren en verbieden gelijk interdiseeren en verbieden deseen dat nimant t zij wie het oocq soude moogen weesen hem sal mogen onderwinden aen de coralen van de Hottentots ofte van eenighe Hottentots in t particulier eenighe schaapen of runderbeesten in te ruijlen nogh oocq eenigh vlees dat haar van de Hottentots soude moogen werden toegebraght, veel min de schaapen te slaghten en de vaghten en t ingewant op manire als vooren verhaalt te begraven, om te beeter aghter sodanighe fraudeleuse actien te mooghen komen sal een ijgelick nimant uijtgesondert die met wagens sacker of andre paccagie van buijten na herwärts onse ruijterwaght komen te passeren gehouden wesen door deselve hare wagens sacken als anders te laten visiteeren als van outs gebruijckelick, voor en alleen sullen mogen passeren off repasseren, op pene die bevonden wert dese onse ordre te hebben overtreden daarover aan t lijf sonder genade te sullen werden gestrafft ende op dat dese onse ordre te beter magh werden agtervolght soo wert den fiscaal deses Gouvernements mits desen wel ernstelick geordonneert op alles naukeurigh reguart te nemen en te doen nemen sonder eenighe conniventie of oogh-luijckinghe altoos alsoo wij sulcx ten meesten dienst van de Edele Compagnie en welstant deser plaats sodanigh bevonden te behooren.

23/26 November.—*Reglement vir die verdediging van die Kaap.*

Ordre en regulement (1) door den Edele Heer Gouverneur en Raat aan Cabo de Bona Esperance beraamt, waarna de inwoonderen deser residentie bijsonderlijk de vryluyden hun by aankomst van eenigen vijandt sullen hebben te reguleeren.

(1) Volgens Resolusies 23 Nov. 1677:

"In conformité van onse jongste genoomen resolutie, soo hebben wij met advis van de borgerraden goet gevonden, de burgerije aanstaande vrijdagh een generaele parade te laten doen, en 't geweer t geen wij bij haar defect bevinden te suppleeren, om bij schielijcken overval van vijandt daarom niet verlegen te sijn, om welke redenen en waarin hun bij soodanigen gelegentheit na te reguleeren sullen hebben geconcipeert sijn werden een generael reglement invoegen hier na volgt, 't welck haar niet alleen sal werden voorgelesen, maar alomme geaffigeert. . . . ."

1680.

Resolusies 22 Januarie 1680.—Reglement omtrent die versameling van sout.

UITTREKSEL UIT RESOLUSIES 22 JANUARIE, 1680.

Door den Edele Commandeur ter vergaderinge geproponeert sijnde, vermits 't opsamelen van sout nu alle dagen begint op handen te comen, en d'Edele Heeren Majores in 't patria bij haer jongste generale missive sub dato 21 Maij 1679 op d'voorstelling van hier gedaen, comen te ordonneren, dat souden trachten een goede quantiteit daer van bij een tē versamelen, en in voorraet op te leggen, om daer mede gehandelt te werden, als haer opgamelte Edele in der tijdt sullen comen t'ordonneren, en om daer toe te geraecken, soo comt nootsaeckelijck te requireren, dat een ijder in sijn consumptie moeten werden besnoeyt, en dit ordre gestelt, dat daarmede soo ruijg niet meer omgesprongen, off onnuttelijc versonden wert, als voor desen geschiet, soo is geresolveert, en verstaen, dat 't sout aen d' soutpannen door 's Compagnies lijff-eijgenen sal werden opgescheept, en versamelt, mitsgaders ijmant van d'borgers om sout benoodigt sal gehouden wesen, als voor heen, een licentie briefje te versoecken, mits soo een vracht voor hem selfs comt t'haelen, blijft hij gehouden met sijn eijgen wagen, en beesten twee sodanige vrachten voor d' Edele Compagnie van d'soutpannen herwaerts t'haelen, en dat soo vervolgens na d' quantiteit, die een ijder sal werden toegestaen te mogen haelen.

Resolusie 11 Maart.—Reglement omtrent die verkoop van winkel-goedere.

UITTREKSEL UIT RESOLUSIES 11 MAART 1680.

Wijders in deliberatie genomen d'ordre dat alle Compagnies dienaaren sal werden verboden het houden van winckel neeringh soo van vaderlantsche, Indische als andre waaren ende dat sulckx aen de borgers off Coloniers sal werden toegestaan, alleen met soodanige waren en coopmanschappen daer d'Compagnie geen nadeel bij t'verwachten heeft, weshalve na voorgaande overwegingh dat d'Compagnie door soodanige particuliere winckel neringh niet als groote nadeel wert toegebracht ende gefrustreert van de winste die de Compagnie na bilictheijt selfs behoorde te gauderen ende geen andre particuliere daer mede gebenificeert werden, gelijk tot nogh toe was geschiet, is gearresteert, dat het houden van alle particuliere winckelneeringh aen Compagnies dienaaren bij placcaat sal werden geinterdiceert oock aen alle vrije Coloniers de laaste van soodanige

waren en coopmanschappen daer door d'Edele Compagnie geen nadeel soude konnen werden toegebracht, op pene dat de contra-venteurs van dese onse ordre boven de verbeurte van soodanige waren ofte coopmanschappen sullen vervallen in een pecuneele amende van 25 rijdsdaalders, pro fisco, sonder daar in eenige conniventie te gebruikken.

8/9 April.—Verbod teen die jag van grootwild of voëls sonder lisensie.

Hoe dat men in ervaringh is gekomen, dat verscheijde deser ingesetenen hun niet ontsien noch schroomen en princepalijck die ten platten lande gehuijvest zijn tegens de voorgaende g'emaneerde placcaten, bij nacht en ontijden de bujten posten ter sluijck te passeeren en in 't lant zeekoyen en ander groff wilt te gaen schieten. Waer door 't wilt soodanigh komt te verminderen, dat geschapen staet, in gevalle niet tijdigh daer in wert voorsien, eerlangh 't gemelte beestiael t'eenmael sal wesen wegh geschooten en verjaagt, streckende tot ruijne van dese plaets, behalven dat veele deser ingesetenen daer van haar dagelijcx werck comen te maecken en daer op den lujaert speelen en, den ackerbouw 't eenmael laeten vaeren, invoegen oock veele 'S Compagnies dienaren op de respective bujten posten als hier aen 't Casteel bescheijde, mitsgaders de schaapwachters en andere hun mede niet ontsien dagelijcx in dese tafel valeij als elders bujten ten platten lande sonder consent, steen, reebocken, haesen, patrijzen, elifanten, gansen, eenden en ander gevogelte te schieten, vangen, off verjaagen waer door dat wilt en gevogelte ingelijcx merkelijck van tijt tot tijt is comen te verminderen, soo is 't dat wij daertegen willende voorsien en uijtroyen dit schadelijck ingecropen misbruijck achtervolgens onse resolutie op dat subject in dato 8 der verleden maent April genoomen, goet gevonden hebben wel scherpelijck te interdiceren en verbieden mits desen aen een ijgelijck deser vrijngesetenen niemaendt uijtgesondert, voortaan op eijgen autoriteit in 't lant eenigh groff off ander wilt te gaen schieten maer hebben, tot voorcominge van alle ongeregelheden g'arresteert, dat aen alle dese vrijborgers van primo Maert tot ultimo April, zijnde 2 maanden, aen den geenen die tot sustentatie van sijn familie daerom sal comen versoecken, van den Commandeur sal werden verleent een licentie briefie om binnen de 2 vorseide maanden en niet langer in 't lant te gaen, en tot sustentatie van sijn familie een zeekoe en rijnoester off rijnosters en elant, te schieten, sonder meer, mits dat sij sullen gehouden zijn 't vlees van de zeekoeijen mede aen speeck te laten sonder t selve gelijk voor desen is geschiet ten proij van t wilt gedierte in 't landt te laten leggen gelijk mede aen een ijgelijck soo wel 'S Compagnies dienaren als vrijluijden sonder onderscheijt van persoonen wel strictelijck wert verboden t schieten van alle gevogelte en ander wilt soo in dese Tafelvaleij als elders bujten

de geenen die daer toe expres sijn gestelt, off van den Heer Commandeur sijn gelicenteert, alles op peene die bevonden wert dese onse ordre te hebben gecontravenieert off overtreden voor de eerste mael te vervallen in een amende van 25 Rijxdaalders, voor de tweede mael 50 Rijxdaalders en voor de derde mael aen 't lijff daer over gestraft werden, alsoo wij sulcx ten meesten dienst der Edele Compagnie en t gemeene best soodanigh bevinden te behooren.

8 April/11 Junie.—*Verbod teen die askap van brandhout sonder lisensie, vernaamliik tussen Leeuwenberg en Duiwelsberg tot by Rustenburg.*

In aenmerckinge genomen hebbende, dat al voor een langen tijt herwaerts aen een yder was vergunt en toegestaan, soo veel branthout uijt d'bossen als elders te moogen haalen, als een yder selfs begeerde, sonder daar in in eeniger maniere bepaalt te wesen waarin bij d'meeeste parthij gants onordentliijk wert te werck gegaan, en jaarliijk wel d'helpft meerder consumeren als anders volgens een gereguleerde huijshoudingh wel soude benodight en van doen hebben, waarin dan vervolgens soo ongereguleert van tijt tot tijt is gecontinueert dat men sedert eenige jaeren herwaerts al heeft bevonden, dat het branthout merckelijck is vermindert en al beswaarlijck d'passerende scheepen na haar benodigtheijt daar mede heeft cunnen accomoderen, en van tijt tot tijt op verder distantie, niet sonder groote moeijten moet herwaerts gevoert werden, sonder dat het jonck hout eens tijt is verleent, om weder aen te wassen en geschapen staat, ingevallen daar langer bij wert gecontinueert, eerlange in de hier ontrent gelegen bossen, geen off immers weijnigh meer brant hout sal te become wesen, en gevolglijk op nogh al verder affgelegene plaatsen sal moeten werden affgehaalt, gelijk mede veele deser ingesetenen en 'S Compagnies dienaaren hun mede niet ontsien tot haar bijzonder gerief en profijt, achter dese fortresse aen t' hangen van den taffelbergh alderleij dienstigh hout, soo om te branden, als tot paggeren van tuijnen als andersints te cappen, en tot haarder wooningen te vervoeren, ongeacht 't selve diverse maalen bij d'overingh alhier is verboden, alsoo 't selve tot merckelijcke prejuditie van d'Edele Compagnie is streckende, als d'welcke haar benodight brant en ander hout, daar om uijt soo verre aff gelegen plaatsen met excessive costen herwaerts aen moeten laten voeren, om dat het hout hier na bij groeiende voor als nogh ondienstigh sij, en op dat 't selve middelerwijl tijt van aenwas verleent sijnde, namaals bij verlegentheijt tot een waarborgh en dagelijckx gebruijck soude connen dienen, ende mitsdien door sulcke en diergelijcke bosschenderijen, dienen nu langen tijt herwaerts heeft sien plegen, d'Edele Compagnie van dit haar oogmerck 't eenemaal soude werden gefrustreert, soo is t dat den Commandeur en raat daer in willende voorsien goet gevonden

hebben wel scherpelijck te interdiceren en verbieden gelijk interdiceren en verbieden mits desen, dat niemant deser ingesetenen, 't sij wie het oock soude moogen, voortaan eenigh het minste brant hout uijt de bossen sal haalen, off doen haalen, en t sijnen huijsen vervoeren sonder alvorens daar toe een briefje van licentie door onsen Secretaris te hebben erlanght en dat volgens d'list die door d'börgerraaden daar van is gemaackt, hoe veel branthout, yder huijshouder maendelijckx wel van doen heeft, welcke brief van licentie een yder sal gehouden wesen aen den veltwachter Claas Pieterse te overhandigen, om dat men daar op des te beter sal connen letten, op peene die bevonden wert dese ordre 't hebben overtreden sal vervallen in een amende van 25 Rijxdaalders 't elckens, gelijk mede wel strictelijck werdt verboden, dat niemant voortaan sijn sal onderwinden, sonder special consent tussen het district van den Leeuwen off duijvelsbergh tot ongevaar 'S Compagnies Lusthuijs genaamt Rustenburgh-eenigh 't minste hout te cappen off laten cappen nogh 't alberets gecapt sijnde, door slaven Hottentots off andere van daar te laten haalen, 't sij tot wat geringh gebruijck off onder wat pretext 't selve oock soude moogen geschieden, op peene die daar op bevonden sal werden, Ingelijckx te vervallen in een boete van 25 Rijxdaalders en op dat hier van niemant ignorantie comen te pretenderen sal desen naar voorgaende publicatie alomme werden aengeplackt.

8 April/11 Junie.—*Verbod teen grasbrand sonder permissie van die Kommandeur.*

Hoe dat sij in ervaringh sijn gecomen dat tegens d'voorgaende en oude g'emaneerde placcaten, door desen en geenen wel principaalijk, door d'verhoeders, niet alleen in de vlackten en valeijen, maar selfs aen t geberghte ontrent en aen de bossen, 't drooge gras, bosjes, off ruijghte op haar prive autoriteijt comen in brant te steecken 't welck dan veeltijts door d' felle wint soodanigh wert aengeblasen en versprijt dat d' daer naast aenleggende bossen veel tijts groot prijckel loopen, van daerdoor aengestoocken, 't eenemaal geruijneert en in de asschen gelecht te werden, gelijk d' ervarentheijt ons al veel en verscheijde maalen heeft doen leeren, en gevolgelijk door soo daanighe sorghloosheijt, geschapen sou staan dat men alhier van 't nodige timmer en branthout in tijt en wijle groote verlegentheijt hebben, soo is t van den Commandeur en Raat daer in willende voorsien goet gevonden hebben, wel scherpelijck te interdiceren en verbieden gelijk interdiceren en verbieden bij desen dat niemant van deser ingesetenen derselver knechten, heurlingen, slaven off andre, hem voortaan sal onderwinden 't sij waar t oock soude moogen wesen, eenigh gras, bosjes off ruijghte, 't sij aen t geberghte off in de valleijen in de brant te steecken, sonder expres consent van de Heer Commandeur op peene

20/21 Junie.—*Nopens die verkoop van Kaapse wyn.*⁽¹⁾

Men adverteert en doet een jegelijck bij deesen weeten, dat aghtervolgens resolutie van den Heer Commandeur en raad ten opsichte de Compagnie geen Caapse wijnen meer heeft om de pachters van die paght te connen gerieven, *de meer geciteerde paghters bij deesen gepermitteert* om van een ijder wie 't oock soude moogen weesen, Caapse wijnen tot haar gerieff op te coopen, gelijk de wijngaardeniers bij deesen oock daar toe werden gelicentieert.

N.B. de voorzeide biljet is den 21 Junij door de boode aangeplact.

18/22 September.—*Verbod teen ruilhandel met Hottentotte dew vryburgers of Kompanjiesdienaars, vernaamlik met geld.*

Alsoo wij t'onser bijzonder ongenoegen ervaaren hebben hoe geruijmen tijt agterwaarts eenige winstgierige borgers hun niet ontsien nogh schroomen in vilipendie en cleijnaghtingh van alle g'emanerde ordres en placaten van deese Inlanders off Hottentoots te ruijlen rijnosters hoorns eliphants tanden, struijs eijeren, en alderhande sorteeringh van vellen, niet alleen voor tabacq te trocqueeren, maar selfs voor contante penninge van haar te handelen, presenteerende de Hottentoots daar voor niet alleen meerder tabacq als de Compagnie daar voor gewoon is te geeven, maar oock selfs vrij meerder aan gelt als soodanige goederen waardich zijn, en gevolghlijck de gemelte natie door soodanige middel van met de Edele Compagnie te handelen aff te lijden, en tot haar te trecken, en alsoo 'S Compagnies wettige voordeelen te ondercruipen, en daardoor een durtte in 't lant te brengen gelijk wij tot ons groot ongenoegen moeten seggen de smerte reets daar

⁽¹⁾ Uittreksel uit Resolusies 20 Junie 1684 :

Door de Heer Commandeur in raade voorgedraage zijnde hoe dat om reedenen bij onse resolutie van den 19 Januarij deses jaars in t breede g'explicteert doenmaals was goet gevonden om bij placcaat op hooge penaltijt te interdiceeren en verbieden, dat geene wijngaardeniers eenige de minste wijnen, sonder expres schriftelijck consent van de overigheijt aan de pachters off eenige andere mochte vercoopen, maar aangesien t seedert dien tijt door de pachters van de Caapse wijnen soodaenige sleet en vertier in dat wel gewilde nadt hebben gehadt, dat de Compagnie voor present niet langer machtigh is, haar daar meede te connen gerieven en dat uijt dien hooft de pachters naaderhandt soude connen dolceeren en klachtigh vallen, dat haar niet was gepermitteert geweest om haar gerieff bij de particuliere wijngaardeniers te soecken weshalve naar voorgaande overweegingh is goet gevonden, de meer geciteerde Caapse wijn pachters van nu aff aan, weder toe te staan om Caapse wijnen te mogen tot haar gerieff opcoopen en op dat deselve hier van geen ignorantie soude connen pretendeeren, zullen alomme desen aangaande biljetten werden g'affigeert.

Hierdie Resolutie volgens Dagregister is op 18 Junie gepasseer.

van niet dan all te veel te gevoelen sijnde deese inlantse natie door een quaat ingecroopen misbruijck door een ider soo wel 'S Compagnies dienaaren als vrij ingesetenen voor de minste dienst off eenige cleijnigheeden die sij te coop veijlen in plaats van een wijnigh tabacq off eijts anders gelijk als van outs gebruijckelijcx is, gelt coomen te neemen, waar door deese brutaele natie soo assurant en vermeetten coomen te werden dat altans niets anders als met gelt sijn te vreedten te stellen, jaa soo verre dat sij voor alles wat men van haar begeert bujten de billickheijt ende waarde met gelt willen voldaan en gecontenteert weesen, dat haar oock soodanigh tot grooten ondienst van t gemeen wert ingewillight. Soo is t dat wij tot voorcoominge van soodanige ongeoorloffde middelen een jegelijck deeser vrij ingesetene en 'S Compagnies dienaaren interdiceeren en verbieden gelijk interdiceeren en verbieden mits deesen dat geene derselver voor coopmanschappen, tabacq gelt off wat het oock soude moogen weesen, van deese inlantse natie off Hottentoots sullen moogen ruijlen, rijnosters hoorns eliphants tanden, struijs eijeren tijger boscat vellen off eenige andere pelterijen, en wes meer, 't sij directelijck off indirectelijck onder hoedanigen scheijn off pretecx, het oock soude moogen weesen maar eijts van de voorenstaande goederen t haaren huijse door de Hottentoots gebraght werdende, sall een ider gehouden weesen haar tot de Compagnie te vijlen op PEENE die bevonden wert contrarie te doen off gedaen te hebben te verbeuren een pecunieele amende van 25 Rijxdaalders, off wel swaarder gestraft werden nae gelegentheijt van saacken, en op dat deese onse ordre in t reguart van de Hottentoots te beeter effect magh neemen, soo wert een jegelijck gewaarschouwt voortaan geen gelt aan deese inlantse natie off Hottentoots te geeven off te ontfangen, off dat de Hottentoots door de dienaars van de Justitie t selve sall werden affgenoomen sonder dat de eijgenaers van 't selve dien aangaende ijets sullen te pretendeeren hebben. Sullende de Hottentoots werden aangeseght dat sij sullen gehouden weesen haare goederen op de ordinarie marct plaats off passer te coop te brengen, sonder daar meede langs de huijzen moogen loopen.

14 Oktober.—*Nopens verskaffing van levensmiddele aan vreemde skepe.*

UITTREKSEL UIT DAGREGISTER 14 OKTOBER 1684.

Arriveert alhier ter rheede het Engelsch schip genaamt *de Welcom*, ... sulx die vrinden aan ons hebben gerefereerd den desolaaten staet van haar schip en versogt soodanige hulpe en bystant onder betaling als geoordeelt wiert dat sij noodig hadden. Verversinge etc. is haar volgens de patriase licentie gepermitteert by onse borgeren te coopen.

in toegestaan werd, op verbeurte van 25 Rijxdaalders en 50 rijxdaalders voor diegene die 't selve binnen 't district van de tafel Valleij kappen, ook sal niemand sonder permissie eenig timmerhoud laten halen off hakken op paene van gelijke vijftigh rijxdaalders, insgelijk sal niemand eenig houd off takjes uijt de duijntjes sonder consent op verbeurte van drie rijxdaalders laten halen.

Die eenig gestrand goed vind sonder 't selve aan te geeven, sal t'elckens 10 rijxdaalders verbeuren, die geene die bevonden sal werden an boord der Edele Compagnie off vreemde scheepen buijten consent geweest te zijn, sal 20 rijxdaalders verbeuren.

Ook sullen geene deeser ingesetenen hun verstouten sonder voorgaande permissie an de scheepen 't zij van onse off andre natie eenig vee off groff wild te verkoopen op gelijke boete als vooren. Verders sal niemand eenige 's Compagnies eetbare waaren moogen aan land brengen om te verkoopen ofte vereeren, op peene van deportement van den kooper en vercooper 's Compagnies dienaren zijnde en voor de vrijluijden op peene van 20 Rijxdaalders ten gelijke boete in t ruijlen off coopen van eenigen starken drank.

Niemand sal onder pretext van in 's Compagnies thuijn te gaan wandelen, vermogen eenige vrugten te plukken ofte meede te neemen op peene van 3 maanden gagie; die bevonden sal werden thuijnen te schenden en te beroven, sal voor 2 jaren in de ketting geklonken werden die geene die bevonden werd t' gewas te vertreeden, sal 12 maanden aan de gemeene werken arbeijden, en eijndelijck die vrugt bomen bedervt, sal an Lijff en goed gestraft werden.

Die geene die bevonden werden soo van 's Compagnies dienaren als vrijluijden, over bebouwde landen te rijden ofte gaan, sullen voor t'eerste vijff, voor 't tweede maal 10 realen van agten boven de vergoeding van schade verbeuren.

Een peerd ofte ander beest, door de paggers gebroken zijnde, en in 's Compagnies thuijnen bevonden sal verbeurd zijn, en bij aldien het selve in 't uijt ofte indrijven schade doet sal d'eijgenaar nog 6 rijxdaalders verbeuren.

Diens scheijdpalen veranderd ofte vermist werden sal gelijke 6 realen verbeuren.

Die gras in de brand steeckt, sonder consent, sal 20 realen verbeuren en de schade vergoeden.

Niemand sal booven de stroom van de beek en fontein daar de scheepen hun water uijthalen sig vermoogen te wasschen, off 't water troubel te maken, op arbitrale correctie ook sal niemand eenige water spruijten stutten ofte verleiden op peene van 6 Rijxdaalders.

Niemand sal vermoogen van de Hottentots eenig vee oliphants tanden Rinosters hoorns, bonte vellen off struijs veeren te koopen, te ruijlen ofte verhandelen op peene van 25 Rijxdaalders voor d'eerste, 50 voor de tweede, en voor de derde maal sal den Fiscaal den

delinquant, voor in-obedientie aanspreeken, ook sal sig niemand vervoegen hun te slaan ofte te stooten, maar in tegendeel sal ijder gehouden zijn, deselve vrindelijk te bejegenen, op peene van met 50 slagen gelaarst te werden, verders sal niemand van hun eenige de minste goederen, die men sien kan dat gestolen zijn, kopen op peene van als een diev gestraft te werden.

Die geene, welcke van der Edele Compagnies basen eenige thuijn vrugten, vee off vlees komt te koopen, sal meede als een diev aangesproken, en gecastijd te werden.

Sonder consent 'sal den een den andren, deser ingesetenen, op paene van nulliteit, geen vee vercoopen.

Niemand sal eenig versch vlees, melck, booter, visch, groente, off andre eetwaren, elders dan op de basser off merct vercoopen, op verbeurte van de waren, en 10 rijxdaalders; Vers broot, booter, en suijkerbier sal niemand boven den gesetten prijs op peene van 12 Rijxdaalders vercoopen, die an de slaven starken dranck vercoopt sal 150 rixdaalders en sijn regt om te tappen voor altijd verbeuren. Die enig fugiatiev off weghlooper, 't zij een vrij persoon off slaav herbergt off van kost ofte anders versiet sal als een ophouder en heelders van weglopers an lijv en leeven gestraft worden, geen vrijman off 's Compagnies dienaar sal een bijsit houden op peene om volgens de statuijten van India gehandelt te werden.

Die een andermans knecht onderhuird sal boven de nulliteit gestraft werden, met een boete van 10 Rixdaalders; in deselve boete sal meede vervallen, die geene die ijmands buijten tijds weggelopene knecht sonder kennisse sijns meesters, off consent van d'Edele Heer Commandeur huird.

Niemand sal vreemd vee onder t' sijne aanhouden, op peene om als 'een diev gestraft te werden.

Niemand sal sigh verstouten in persoon off met sijn vee sig omtrent 's Compagnies coralen te vervoegen; op peene van 25 Rijxdaalders voor d'eerste, 50 voor de tweede, en arbitralijk gestraft te werden voor de derdemaal.

Die bevonden word schapen sonder ooren te houden, sal deselve en nogh 25 Rijxdaalders verbeure.

De vrijluijden aan Stellenbosch sullen hun erven, binnen een jaar b'arbeijden, op peene van derselver verlies.

Niemand sal de waterleidingen tusschen dit Casteel, ende de tafelbergh, met wagens, vee ofte in persoon alleen, passeere als op d'ordinarij plaats en brugge op paene van een jaar gagie, zijnde de overtreder in Compagnies dienst maar een vrijman sal boven de vergoedinge van de schade, d'eerste 25 en de tweede maal 50 rijxdaalders verbeuren.

Een ijder deser ingesetenen sal d' morskuijlen vuijlnis nesten, en misthoopen voor sijn huijs weghmaken op paene van 6 Rijxdaalders voor d'eerste, 12 voor de tweede, en 24 voor de derde

Ook sal t volk op d'anwesende en te deser rhede geankerde schepen in dienst der Edele Compagnie bescheiden, soo officiers matroosen en soldaten niemand uijtgesonderd sig niet verstouten landdeward in, en verder dan een uure gaans van 't hoofd deser rhede te begeven t'en zij hun sulx bij den Commandeur schrijftelijk vergund en toegestaan was op peene van arbitralijk an den lijve gestraft te sullen worden, en op verbeurte van drie maanden gagie te appliceren als voorn.

Ook sal 't voorseide scheepsvolk onder gelijke boete en straffe an boord der respectie schepen daar 't bescheiden is, 's avonds voor negen uren sig laten vinden t'en waare wettige reden en verdhernis van weder en wind sulx kwamen te beletten.

En eindelijk sullen de vrijluijden onder 't Caabse district gehoorde niet vermogen sonder schrijftelijk consent van den Commandeur haar van huijs of van desen Castele verder te begeven, als ter distantie van drie uren gaans op peene van 25 Rixdaalders voor 't eerstemaal, voor tweede maal 50 Rixdaalders en ten derde-maal arbitralijk na exigentie van saaken gestraft te sullen werden, de boete 't appliceren als voorn.

En ten laatsten sullen de geseide vrijluijden sorge dragen dat 's avonds voor besette wagt, hun schuijten an 't hoofd deser rhede in goede verseekering en wel vastgemaakt haar bevinden op verbeurte 't elkens van 25 Rixdaalders te betalen an den fiscal, bij die gene wiens schuijt ter geseide plaatse en tijde niet sal gevonden worden. Blijvende ieder man gewaarschouwd dat drie dagen na dat dese sal gepubliceerd en geaffigeerd zijn, dese onse heilsame ordre promptelijk sal geexecuteerd worden, werdende ten dien einde de fiscal, Landdrost en veldwagter mits desen seer ernstelijk gelast, tot t observeren van dien alle vlijt en behoorlijke pligt an te wenden, alsoo wij sulx meest met der Edele Compagnies dienst bevinden over een te-koomen. En sal desen so lang de jegenwoordigen oorlog dien haar Hoog Mogenden thans tegens hare vijanden voeren komt te duuren, stant grijpen en effect sorteren.

1690.

20 Julie/23 Augustus.—*Verbod teen die ongeoorloofde jag van wild.*

Hoe dat men in ervaring is gekomen, dat verscheide deser ingesetenen hun niet ontsien nog schromen en principalijk die ten platten lande gehuijstvest zijn tegens voorgaande geemaneerde placcaten bij nagt en ontijden de buijten posten ter sluijk te passeeren, en in 't land zeekoeyen en ander grov wild te gaan schieten, waardoor 't wild sodanig komt te verminderen dat 'er geschapen staat ingevalle niet tijdig daar werd versien, eerlang 't

gemelde beestiaal t'eenemaal sal wesen weg geschooten, en verjaagd, strekkende tot ruine van dese plaats, behalven dat veele deser ingesetenen daar van haar dagelijx werk komen te maken, en daar op den luijaard speelen, en den ackerbouw t eenemaal laten vaare, in voegen ook veele 's Compagnies dienaaren so op de respectie buijten posten, als hier an 't Casteel bescheiden mitsgaders de schaapwagters en andere hun mede niet ontsien dagelijcx so in dese tafelvalley als elders buijten ten plattenlande sonder consent steen, reebokken, hasen, patrijsen, phasanten, eenden, en ander gevogelte te schieten vangen of verjagen, waar door dat wild en gevogelte insgelijcx merkelyk van tijd tot tijd is koomen te verminderen, so is 't dat wij daar tegens willende voorsien en uijtroyen dit schadelijk ingekroopenen misbruik agtervolgens onse resolutie op dat subject in dato den 8 April 1680 genoomen, goedgevonden hebben, wel scherpelyk te interdiceren en te verbieden, gelijk wij interdiceren en verbieden mits deesen, an een jegelyk deser vrije ingesetenen, niemand uijtgesonderd, voortaan, op eijgen autoriteit, in 't land eenig grov en ander wild te gaan schieten, maar hebben tot voorkominge van alle ongeregeltheeden, gearresteerd dat an alle dese vrijborgers van primo martij tot ultimo April, zijnde twe maanden, an den genen die tot sustentatie van sijn familie daar om sal koomen te versoeken, van den Gouverneur sal werden verleend een licentie briefje, om binnen de voorseide twee maanden, en niet langer in 't land te gaan, en tot sustentatie van sijn familie een zeekoey, rynoster of Eland te schieten, sonder meer, mits dat zij sullen gehouden zijn 't vleesch van de zeekoeyen mede an 't spek te laten, sonder 't selve gelijck voor desen is geschied, ten proye van 't wild gedierte in 't land te laten leggen, gelijk mede an een jegelyk so wel 's Compagnies dienaaren als vrijluijden, wel striktelyk werd verboden 't schieten van alle gevogelte en ander wild, so in dese tafelvalley als elders buijten die gene die daartoe expres zijn gesteld, of van den Heer Gouverneur zijn gelicentieerd, dewelke egter niet sullen vermoogen ter jagt te gaan, of op enig wild, behalve verscheurend gedierte te schieten van den 15 Augusti af tot den 15 Decembris toe, gedurende welken tijd, alle gegevene licentie tot 't jagt sullen cesseren en ophouden, gemerckt als dan d'anteel en broeytijd van 't wild is, en tot conservatie van dien sal ieder ten tijde voorseid ingeval nog van sins is ter jagt te gaan gehouden zijn, sijn verkregen licentie briefje jaarlijx ter behoorlijke plaatse te laten vernieuwen, sullende t oude nul en van geender waarde zijn, alles op peene die bevonden werd dese onse ordre te hebben gecontravenieerd of overtreden, voor 't eerste maal te vervallen in een boete van 25 Rixdaalders, voor 't twedemaal 50 Rixdaalders en voor t derdemaal an den lijve arbitralyck gestraft te werden, als wy sulx ten meesten dienste der Edele Compagnie en des gemene bestens sodanig bevinden te behooren.

verbeurte van 't goed, en 200 Rijxdaalders, ook sal niemand haar boven een schelling op peene van nulliteit mogen borgen.

Die gene die yemard van dit guarnisoen na sons ondergang getapt of geherbergd sal hebben, buijten consent sal voor eerst tien rijxdaalders, voor 't tweede 20, en voor de derde reise 50 rijxdaalders verbeuren, en voor den tijd van twaalv maanden, geen tap of gastnering mogen doen.

Een der Edele Compagnies dienaren na besetten wagt buijten consent in de herberge bevonden, sal verbeuren 3 Rijxdaalders of gelaarst werden.

Imand bij dag ofte nagt in 't slaven quartier gevonden werdende sal sonder onderscheid wel dapper gelaarst werden.

Niemand sal buijten consent boven de veerheid van een Canon schoot uijt 't Fort gaan op paene van gelaarst te werden.

Niemand sal op swaare straffe elders dan in de tafelbhaij buijten consent 't zij bij dage ofte bij nagt mogen visschen.

Niemand sal sig ook verstouten, een andermans net te ligten, ofte scheuren, op verbeurte van 20 Rijxdaalders.

Ook sal niemand zout vermogen te scheppen, op peene van 20 Rijxdaalders.

Geen deser ingesetenen sal vermogen buijten consent zeekeoijen te schieten, op peene van 25 Rijxdaalders voor d'eerste, en voor de tweede reis vijftig Rijxdaalders.

Niemand sal eenig brandhout kappen als met een Licentie briefje en ter angewese plaatse, ook niet meer als hem daar in toegestaan werd, op verbeurte van 50 Rijxdaalders, en soo mede 50 Rijxdaalders voor die gene die 't selve binnen 't district van de Tafelvallei kappen.

Ook sal niemand sonder permissie enig timmerhout laten halen, of hakken, op peene van gelijke 50 Rijxdaalders, insgelijx sal niemand enig hout of takjes uijt de duijnties sonder consent op verbeurte van drie Rijxdaalders laten haalen.

Niemand deser ingesetenen sal tot 't optrekken van huijs, hok, of coral, eenige wandpalen gebruijken, op peene van 25 Rijxdaalders.

Ook sal niemand op gelijke boete van 25 Rijxdaalders meer brandhout 't sijnen huijse alhier ter stede mogen opleggen als hem maandelijx is toegestaan, ten waare het 50 roeden van sijn en sijn nabuuren huijs geborgén waar.

Die enig goed van gestrande schepen vind, en bestrand sonder 't selve an den Edele Heer Gouverneur bekend te maken, sal an den lijve gestrafft werden.

Die gene die bevonden sal werden an boord der Edele Compagnies of vreemde schepen buijten consent geweest te zijn, sal 20 rijxdaalders verbeuren.

Ook sullen gene deser ingesetenen hun verstouten sonder voorgaande permissie an de scheepen t' zij van onse of andere natie eenig vee, of grov wild te verkoopen, op gelijke boete als vooren.

Niemand sal onder praetext van in 's Compagnies thuijn te gaan wandelen, vermogen enige vrugten te plukken ofte mede te nemen, op peene van drie maanden gagie; die bevonden sal werden thuijnen te schenden, ofte beroven, sal voor twee jaren in de ketting geklonken werden, die gene die bevonden werd 't gewas te vertreden, sal twaalv maanden an de gemeene werken arbeijden. eijndelijk die vrugt boomen bedervd sal an lijv en goed gestrafft werden.

Ook sal niemand vermogen sijn boomgaard uijt te roeijen als met consent van d'Edele Heer GOUVERNEUR.

Die gene die bevonden worden so van 's Compagnies dienaren als vrijluijden op bebouwde landen te rijden of te gaan, sullen voor 't eerste vijf, en voor tweede maal tien realen van agten boven de vergoeding van schade verbeuren.

Een peerd of ander beest door de paggers gebroken zijnde, en in Compagnies tuijnen bevonden sal verbeurd zijn, en bij aldien 't selve in 't uijt of indrijven schade doet sal d'eigenaar nog ses rijxdaalders verbeuren.

Die iemands scheid palen veranderd of verlegt sal an den lijve gestrafft werden.

Die buijten consent van d'Edele Heer Gouverneur enig gras of veld in de brand steekt, sal gegeseld werden.

Niemand sal boven de stroom van de beec en fonteijn daar de schepen hun water uijt halen, sig vermogen te wasschen, of 't water troebel te maaken, op arbitrale correctie, ook sal niemand eenige waterspruijten stutten, of verleiden, op peene van 6 Rijxdaalders.

Niemand sal vermogen van de Hottentots enig [vee], oliphants tanden, renosers hoorens, bontevellen, of struijsveeren te koopen, te ruijlen, of te verhandelen, op peene van 25 Rijxdaalders voor de eerste, 50 voor de tweede, en voor de derde reise sal den fiscal den delinquant voor inobedient anspreeken; *ook sal sig niemand vervoegen hun te slaan, stooten of kwalijk te bejegenen, op peene van met 50 slagen gelaarst te werden*; verders sal niemand van hun eenige de minste goederen die men sien kan dat gestoolen zijn, koopen, op peene van als een diev gestrafft te werden.

Die gene dewelke van 's Compagnies basen eenige thuijn vrugten, vee of vleesch komt te koopen, sal mede als een diev angesproken, en gekastijd werden.

Sonder consent sal den een den ander deser ingesetenen, op peene van nulliteit geen vee verkoopen.

Niemand sal eenig versch vleesch, melk, boter, visch, groente of andere eetwaren elders dan op de *basar* of *merkt* verkoopen, op verbeurte van 10 Rijxdaalders en de waren.

Die an de slaven enige starken drank verkoopt sal honderd en vijftig rijxdaalders en sijn regt om te tappen voor alijd verbeuren.

Die een fugatiev of weglooper 't zij een vrij persoon of slaav herbergd, of van kost of andersints versiet, sal als een ophouder en heelder van wegloopers an lijv en leven gestrafft werden.

Ook sal niemand zout vermogen te scheppen op poene van 20 rijxdaalders.

Geen dezer ingezetenen sal vermogen buiten consent zoekoeijen te schieten op poene van 25 rijxdaalders voor de eerste, en voor de tweede reijs vijftig rijxdaalders.

Niemand sal eenig brandhout kappen, als met een licentie briefje en ter aangeweze plaatse, ook niet meer als hem daar in toegestaan werd, op verbeurte van 50 rijxdaalders en so mede, 50 rijxdaalders voor die geene die 't zelve binnen 't district van de Tafel vallej kappen.

Ook sal niemand sonder permissie eenig timmerhout laten halen, of hakken op poene van gelijke 50 rijxdaalders, insgelijkx sal niemand eenig hout of tackies, uijt de dujnties sonder consent op verbeurte van drie rijxdaalders laten haalen.

Niemand dezer ingezetenen sal tot 't optrekken van huijs, hoch of coraal eenige wandpalen gebruiken, op poene van 25 rijxdaalders.

Ook sal niemand op gelijke boete van 25 rijxdaalders meer brandhout t zijnen huijse alhier ter steede mogen opleggen als hem maandelijkx is toegestaan, ten ware het 50 roeden van sijn en sijn naburen huijs geborgen waar.

Die eenig goed van gestrande schepen vind, en behoud, sonder 't selve aan den Edele Heer gouverneur bekent te maken, sal aan den lijve gestraft werden.

Die geene die bevonden sal werden aan boord der Edele Compagnie of vreemde scheepen buiten consent geweest te zijn, sal 20 rijxdaalders verbeuren.

Ook sullen geene dezer ingezetenen hun verstouten, sonder voorgaande permissie aan de scheepen, 't sij van onse of andere natie eenig vee of grof wild te vercoopen op gelijke boete als vooren.

Niemand sal onder pretext van in Compagnies tuijn te gaan wandelen vermogen eenige vrugten te plukken ofte mede te neemen, op paene van drie maanden gagie, die bevonden sal werden tuijnen te schenden, ofte beroven, sal voor twee jaren in de ketting geklonken werden, die geene die bevonden werd 't gewas te vertreden, sal twaalf maanden aan de gemeene werken arbeijden. Eijndeljk die vrugtboomen bederft, sal aan lijf en goed gestraft werden.

Ook sal niemand vermogen sijn boomgaard uijt te roeijen als met consent van d'Edele Heer gouverneur.

Die geene die bevonden worden soo van Compagnies dienaren als vrijluijden over bebouwde landen, te rijden of te gaan, sullen voor 't eerste vijf, en voor 't tweedemaal tien realen van agten boven de vergoeding van schade verbeuren.

Een peerd, of ander beest, door de paggers gebrooken zijnde en in Compagnies tuijnen bevonden, sal verbeurt zijn, en bij aldien 't zelve in 't uijt of indrijven schade doet, sal d'eijgenaer nog 6 rijxdaalders verbeuren.

Die ijmands scheidpalen verandert of verlegt, sal aan den lijve gestraft werden.

Die buiten consent van d'Edele Heer Gouverneur eenig gras of veld in de brand steekt sal gegeesselt werden.

Niemand sal boven de stroom van de beeck en fonteijn daar de scheepen hun water uijt halen, sig vermogen te wasschen, of 't water troebel te maaken, op arbitrale correctie, ook sal niemand eenige waterspruijten stutten of verleijden, op paene van 6 rijxdaalders.

niemand sal vermogen van de Hottentots, oliphants tanden, reijnossers hoorens, bontevellen, of struijsveeren te coopen, te ruijlen, of te verhandelen, op paene van 25 rijxdaalders voor de eerste 50 voor de tweede, en voor de derde reijse sal den fiscaal den delinquant voor inobedient aanspreken, ook sal sig niemand vervoegen hun te slaan, stooten, off kwalijk te bejegenen, op paene van met 50 slaagen gelaarst te werden.

Verders sal niemand van hun eenig de minste goederen die men sien kan dat gestoolen zijn, koopen op paene van als een dief gestraft te werden.

Die geene dewelke van 's Compagnies baasen, eenige tuijnvrugten, vee of vleesch komt te koopen, sal mede als een dief aangesproken en gekastijd werden.

Sonder consent sal den een den anderen dezer ingezetenen, op poene van nulliteit geen vee vercoopen.

Niemand sal eenig versch vleesch, melk, boter, visch, groente of andere eetwaaren elders dan op de basaar of merckt vercoopen, op verbeurte van 10 rijxdaalders en de waren.

Die aan de slaven eenige sterken drank vercoopt, sal honderd en vijftig rijxdaalders, en sijn regt, om te tappen voor altijd, verbeuren.

Die een fugatiev of weglooper 't zij een vrij persoon, of slaaf herbergt, of van kost of andersints verziert, sal als een ophouder en heelder van weglopers, aan lijf en leven gestraft werden.

Die een ander mans knegt onderhuurt, sal boven de nulliteit gestraft werden met een boete van 10 rijxdaalders, in dezelve boete sal mede vervallen, die geene die imands buijten tijds weg gelopene knegt sonder kennisse sijns meesters of consent van den Edele Heer Gouverneur huurd.

Niemand sal vreemd vee onder sijn trop aanhouden, op poene om als een dief gestraft te werden.

Niemand sal sig verstouten, in persoon of met sijn vee, sig omtrent 's Compagnies coralen te vervoegen op poene van 25 rijxdaalders voor de eerste, 50 voor de tweede, en arbitralijk gestraft te werden voor de derde reijs.

De vrijluijden aan Stellenbosch sullen hun erven binnen 3 jaren bearbeijden op poene van der selver verlies.